

Literární putování

Libereckým krajem

červen
2021

Krajská
vědecká
knihovna
v Liberci

Pod Lužické hory za druhým Máchou a ještědským pěvcem

Na červen jsme připravili vycházku za regionálními spisovateli v okolí Nového Boru, Sloupu v Čechách a Chotovic. Pro zájemce o delší trasu nabízíme ještě zastávky ve Svoru, Cvikově, Kunraticích u Cvikova, Heřmanicích v Podještědí a Janovicích v Podještědí, v nichž se narodilo či působilo také několik významných autorů.

Naše putování začneme v Novém Boru, kde se v domě č. p. 109 narodil červnový jubilant **Josef Jaroslav Kalina** (9. listopadu 1816 – 22. června 1847, Praha), v ulici nyní po něm pojmenované. Na domě je v současnosti jeho pamětní deska. Absolvoval gymnázium v Plzni, studoval práva a botaniku na univerzitě v Praze, ale studia nedokončil. Vydělával si soukromým vyučováním, krátce učil filologii, studoval evropské jazyky, a dokonce i hebrejštinu a sanskrt, připravoval encyklopedii srovnávacího jazykozpytu, která ovšem nevyšla. Studoval také lidové písně a bájesloví, roku 1845 odcestoval do Bělehradu, kde chtěl působit jako učitel slovanských jazyků, ale po půl roce odjel rozčarován místními poměry. Zemřel poměrně mladý na tuberkulózu. Psal epickou a lyrickoepickou poezii, jeho básně vyšly mj. pod názvem **Kšaft a ostatní básně** (1916). Ve své době byl nazýván druhým Máchou, dnes je však téměř neznámým autorem.

Z Nového Boru pokračujeme kolem lesního hřbitova s památníkem obětem rumburské vzpoury a přes Havraní skály do Radvance a dále do Sloupu v Čechách. Zde se narodil významný český historik, vlastivědný badatel, dramatik a básník **Ferdinand Břetislav Mikovec** (23. prosince 1826 – 22. září 1862, Praha). Na rodném domě č. p. 181 pod hradem v ulici po něm pojmenované má pamětní desku. Méně známé je, že se zde narodili také dva němečtí spisovatelé, **Franz Puhl** (11. března 1863), poštovní úředník v České Lípě a starosta Sloupu, žijící v č. 15 (dnes Benešova ulice), který publikoval básně, a **Ferdinand Melzer** (1822 – 21. května 1872, Neusandec, Galicie), majitel zahradní restaurace č. 3 u zámku (Benešova ulice) ve Sloupu, od roku 1847 spolupracoval jako literát s pražskou Bohemií a působil jako zemský soudní rada.

Ze Sloupu se vydáme směrem na Chotovice a projdeme lesoparkem místního rodáka **Franze Hantschela** (4. října 1844 – 23. února 1940, Vídeň), významného vlastivědného badatele. Kromě něj se zde narodil také **Franz Wedlich** (26. června 1854), který působil jako malíř krajinář, mezi jeho díly jsou uváděny např. oltářní obraz v kapli na Kalvárii u Mařenic, obraz na oltáři v kostele sv. Anny ve Skalici u České Lípy či řada originálních obrazů s církevní

Každý měsíc zveřejníme nový výlet za zajímavými literárními osudy a památkami našeho kraje.

Informace a podklady ke každé vycházce včetně mapy s trasou výletu naleznete vždy na našich webových stránkách a sociálních sítích. Vydejte se s námi odkrýt literární stopy v našem kraji!

www.kvkli.cz

Literární putování

Libereckým krajem

červen
2021

Krajská
vědecká
knihovna
v Liberci

tematikou včetně oltářního obrazu v kostele v Novém Boru, které vytvořil se svým švagrem Franzem Wernerem, absolventem pražské malířské akademie. V mládí se věnoval též poezii.

Po návratu do Nového Boru můžeme vzpomenout ještě na zdejšího rodáka **Johanna Mosiga** (zemřel zde 16. dubna 1883), doktora medicíny a chirurga, člena spolku Abendgesellschaft von Schülern, který měl za cíl pěstování poezie a vědy.

Kdo by měl chuť, může pokračovat autem či hromadnou dopravou do Svoru, v němž se narodili také dva spisovatelé. **Gustav Lerch** (1. srpna 1891 – 23. dubna 1975, Bischofswiesen), byl učitel a vychovatel ve Švýcarsku a v Anglii, redaktor a autor řady románů a vyprávění, např. **Nordböhmisches Dorfchronik**. **Karl Otto Oertel** (30. října 1872) byl doktorem filosofie, žil v Drážďanech a napsal také několik děl a dramát.

Nedaleko ležící Cvikov se stal rodištěm **Ottomara Weydlicha** (22. prosince 1829), který pracoval jako voskař a psal básně, a **Maxe Hornera** (23. května 1881 – 1943), jenž působil jako zástupce na státní reálné škole v Ústí nad Labem a šéfredaktor časopisu *Nordböhmisches Tagblatt* v Děčíně. Psal též básně.

Ze Cvikova je možné zajet do Kunratic u Cvikova, v nichž se narodil **Josef Friedrich** (30. srpna 1851 – 2. června 1919, Cvikov), vlastivědný badatel působící jako ředitel v měšťanské škole ve Cvikově, autor děl **Reichstadt, b. kais. Schloss Mühlstein, die bedeutendste Ruine im Geb. d. kais. Herrschaft Reichstadt** a **Das Zwickauer „Charfreitagsspiel“**.

Za dalším červnovým jubileantem se vydáme směrem na nedaleké Jablonné v Podještědí. V Heřmanicích v Podještědí se narodil „ještědský pěvec“ **Theodor Hutter** (20. září 1860 – 5. června 1932, Liberec), který působil jako učitel na obecné škole ve

Frýdlantu, později jako novinář. V roce 1890 zakotvil v Liberci a věnoval se pouze psaní a vedení několika průmyslových odborných časopisů. Za tuto odbornou novinářskou činnost získal dokonce v roce 1905 na Mezinárodní výstavě umění a vědy v Bruselu velkou stříbrnou medaili od belgického krále. Jako aktivní vlastenecký badatel a archivář vydal řadu vlastivědných knih o severních Čechách, například **Nordböhmisches Sagen** (Severočeské pověsti), **Burg Hammerstein bei Reichenberg und Geschichte und Sage vom Reitstein – Bilder aus der Hussitenzeit** (Hrad Hamrštejn u Liberce a dějiny a pověst o Jezdci – Obrazy z doby husitské), **Geschichte der Stadt Gabel in Böhmen** (Dějiny města Jablonné v Podještědí) ad. Projevil se také jako nadaný a plodný básník, napsal celou řadu sbírek, např. **Aus der Jugendzeit** (Z mládí) či **Stimmen des Herzens** (Hlasy srdce) s řadou regionálních básní. Nesmírně zajímavá je kniha **Der Jeschken in Geschichte, Sang und Sage** (Ještěd v dějinách, písních a pověstech), v níž kromě vlastní poezie uveřejnil i díla dalších autorů, pověsti, všeobecný vlastivědný článek o Ještědu ad.

POZDRAV JEŠTĚDU Theodor Hutter

Těž ty jsi jedním z řady obrů hor,
vyšňořen v zeleň jedlových lesů,
kol pestré lesní louky až po obzor,
v září hvězd zde čníš v noci bez hlesu.
Tu u tvých nohou směje se celý kraj,
tvá hlava sluncem září na vrších
a v zimě plá jak drahokamy sníh,
z hermelínu háv jak král či hranostaj.

Těž tebe opřádá rouška starých bájí
a tkáno je v tvých skalních roklích
o vílách snů bezpočet, jež se zdají
nám v letních dnech i dlouhých zimních tmách.

Literární putování

Libereckým krajem

červen
2021

Krajská
vědecká
knihovna
v Liberci

Tak zdraví tě též pěvec až z údolí
a pje ti vlastenecké písně,
tak často jak královna slunce pyšně,
když polibkem ti v purpur čelo halí.

Cestu zakončíme v Janovicích v Podještědí vzpomínkou na dalšího rodáka a červnového oslavence, **Ferdinanda Thomase** (15. března 1854 – 5. června 1928, Liberec). Ten byl ředitelem měšťanské školy v Kuksu a redaktorem listu *Deutscher Familien-Kalender*, působil též v Ruprechticích u Liberce. Napsal řadu vlastivědných děl, např. ***Erzählungen aus der Geschichte der Stadt und des Bezirkes Reichenberg, Wallenstein, Johann Liebieg, Friedland i. B., Tannwald u. Umgebung, Bilder aus Nordböhmen*** ad., je však také autorem několika básní.

PANENSKÉ KAMENY U RYNOLTIC Ferdinand Thomas

Panenský potok, který protéká vsí Rynoltice, se za ní vine mezi Panenskou stráňí a pod Panenskými kameny. Jaká okolnost s pannami se v Rynolticích seběhla, to není známo, ale o Panenské skále, která se nachází nedaleko hřbitova, vypráví se pověst, podobná jiným, které se vyskytují i v jiných částech německy mluvících oblastí Čech.

Ve staré době se měly jednou ve sváteční den, kdy jiní lidé chodí do kostela, tři dívky vydat dopoledne na louku, aby našly trávy. Když na kostelní věži zazněl zvonek k pozdvihování, odhodily kosa a začaly, místo aby poklekly a modlily se, tančit. Za toto rouhání Boží byly za trest na místě proměně-

ny v kámen. Na louce, kde se toto mělo udát, leží tři neformenné kameny, z nichž na jednom je teď umístěn kříž. Lid je nazývá Panenské kameny.*

Tuto pověst jsem již také vyprávěl takto ve verších:

Slyš, jak jaře ptáčky pěj
po té noci sladkých snů
a jak jasně zvony zněj
při nádheře slavných dnů!

Jsou letnice a připraven
každý sedí v kostele,
jen dívky tři jdou ze vsi ven
na louku žnout vesele.

Místo zpěvu s modlitbami
v domě Páně zbožnými
s koši, srpy, ošatkami
žnou s pohledy vzdornými.

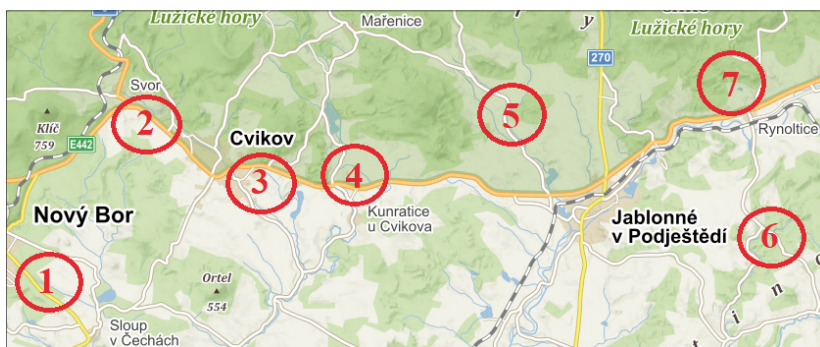
A pak při „Pozdvihování“,
právě když zvon z věže zněl,
vrhnou srpy v větrů vání
nad tré krásných dívčích těl;

tančí, když se každý sklání,
uctívaje smrt a krev,
v kole smích a rejdivání
rouhajících se tří děv.

Za to zesměšnění Boha
stihne velmi zvláštní trest
ta děvčata přebohá,
v kámen ztuhnou za neřest.

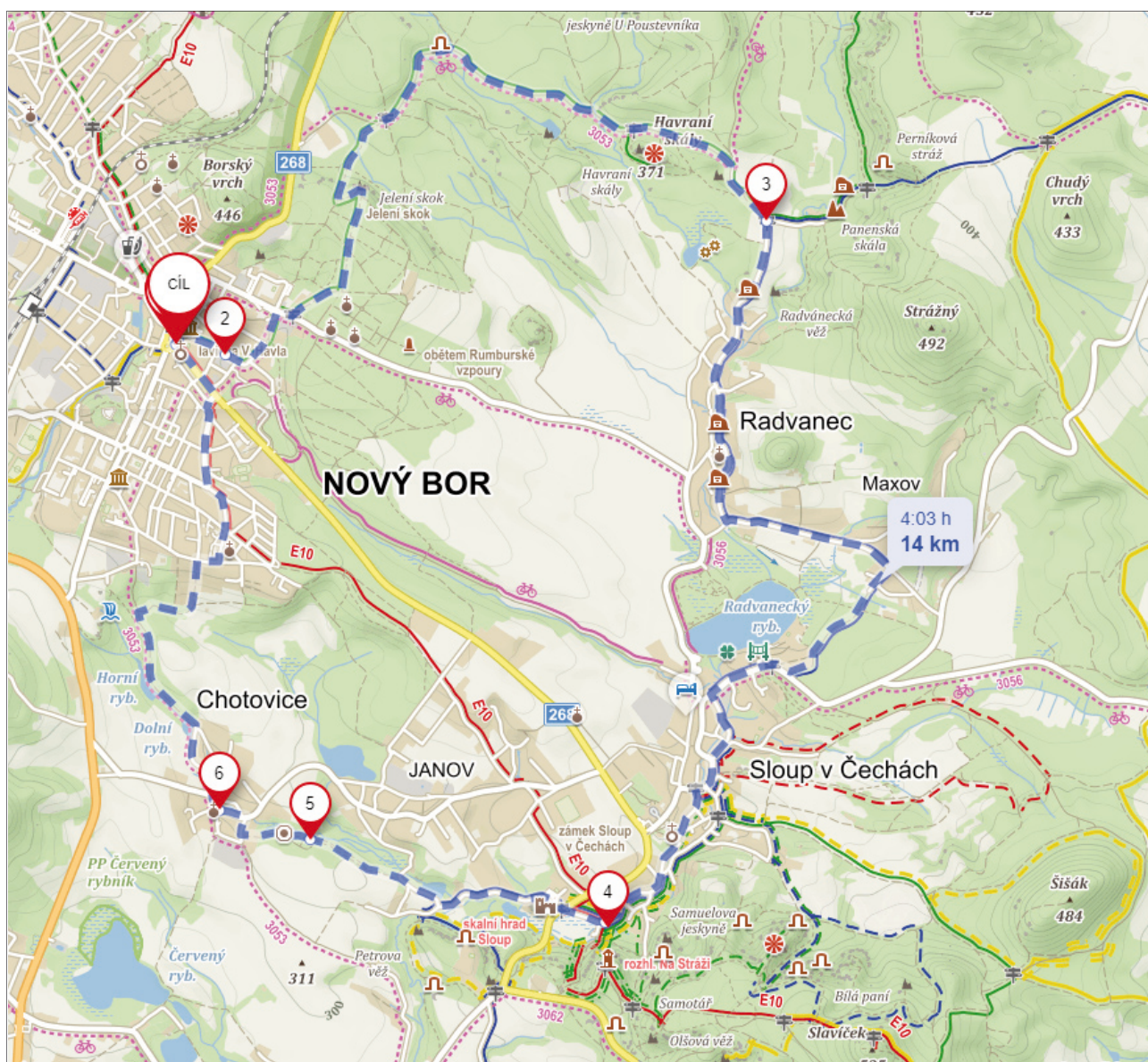
* V mapě uvedeno jako Panenská skála, kříž byl nedávno obnoven. Od roku 1881 stojí u jedné ze skal gotická kaple manželů Prokopových, hřbitov poblíž byl založen v roce 1879. Různé varianty pověsti uvádějí rozdílné detaily, například se rozcházejí v názoru na nástroje dívek, objevují se i kosa a hrábě, při jejich zkamenění někdy hřmí apod. (Poznámku napsal a komentář v ukázce přeložil Otokar Simm.)

Výletní mapa (z Nového Boru do Rynoltic)

- 1) okruh Nový Bor
Sloup v Čechách – Chotovice
- 2) Svoboda
rodiště G. Lercha a K. O. Oertela
- 3) Cvikov
rodiště O. Weydlicha a M. Hornera
- 4) Kunratice u Cvikova
rodiště J. Friedricha
- 5) Heřmanice v Podještědí
rodiště T. Huttera
- 6) Janovice v Podještědí
rodiště F. Thomase
- 7) Panenské kameny u Rynoltic

Výletní mapa (okruh Nový Bor)

Start/Cíl – Nový Bor, rodiště J. Mosiga → 2) Kalinova 109, rodiště J. J. Kaliny → 3) Radvanec → 4) Sloup v Čechách, Mikovcova 181, rodiště F. B. Mikovce / Benešova 15, bydlíště F. Puhla / Benešova 3, bydlíště F. Melzera → 5) Chotovice, Lesopark F. Hantschela → 6) rodiště F. Hantschela a F. Wedlicha